N°. 150. 1838

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig en Wetenschappelijk

NIEUWS- BLAD,

Dingsdag 26 Junij.

Frankrijk.

PARIJS, den 23sten Junij.

De zitting van de kamer der pairs, die nog beraadslagen over het ontwerp tot reductie van de renten, is in den namiddag van den 22sten plotselijk afgebroken geworden ten gevolge van de mededeeling, door den minister van financien eener koninklijke ordonnantie, waarbij de kamer de vervolging van een drukpers-misdrijf wordt opgedragen, hetwelk met den naam van aanslag bestempeld wordt. Het betreft de uitgave van een vlugschrift getiteld: »Geschiedkundig verhaal van de gebeurtenissen op den 30sten october 1836. De prins *Napoleon* te Straatsburg," geschreven door zekeren *Laity*, gewezen luitenant der artillerie, die zelf in de zaak van Straatsburg betrokken is geweest doch met de overigen vrijgesproken, is geworden. De kamer heeft hare openbare zitting geschorst om onmiddellijk, als hof van justitie, over de zaak in geheim comité te beraadslagen.

De bevreemding die deze maatregel van het gouvernement, onder het publiek gebaard heeft, is vrij algemeen geweest. Niemand dacht er aan, dat de kamer der pairs, op een oogenblik dat door geheel Frankrijk rust heerscht, voor de eerste maal geroepen zou worden, om, naar de bepalingen der septemberwetten, als hof van justitie over een drukpers-delict uitspraak te doen; aangezien deze hooge regtbank tot heden, slechts bijeengeroepen werd, wanneer het leven des Konings of der prinsen bedreigd, of de openbare rust op eene bedenkelijke wijs was verstoord geworden. Beiden, vermeent men toch, dat door de uitgave van eene brochure, die welligt spoedig weder zou vergeten zijn geweest, niet in gevaar gesteld werden, of dat men althans de gewone regtbanken met de vervolging der zaak had kunnen belasten. Ten minste ziet men niet wel in, waarom het bestuur aan deze zaak zoo veel gewigt gehecht heeft om tot het gezegd besluit te komen.

De luitenant *Laity* was eergisteren reeds des morgens vroeg in zijne woning te Parijs gearresteerd en werd onmiddellijk naar de prefectuur van policie overgebragt. Zijn geschrift is reeds in de eerste dagen van junij verschenen, en eerst voor twee dagen heeft men er aan gedacht om het in beslag te nemen. Het is 95 bladzijden groot en met half republikeinsche, half Bonapartistische denkbeelden gevuld; de schrijver schetst den prins *Louis* als geheel republikeinschgezind af, in welken geest deselve dan ook op de gemoederen in Frankrijk zou willen gewerkt hebben. De jonge prins gaat in een zijner geschriften nog verder, met te zeggen, dat zoo *Napoleon* zijne broeders op de troonen der onderscheidene Europesche staten plaatste, zulks slechts was, om deze naderhand in republieken te hervormen. Als eene merkwaardige bijzonderheid hierbij, wordt een brief aangemerkt door den heer *Chateaubriand* aan den prins *Louis* gezonden en in het geschrift van den luitenant *Laity* voorkomende; deselve is van den volgenden inhoud:

» Ik heb met aandacht, Prins, het kleine geschrift gelezen, dat gij mij wel hebt willen toevertrouwen; ik heb naar uw verlangen enige aanteekeningen uit uwe eigene denkbeelden afgeleid en die ik reeds aan uw oordeel onderworpen had, daarbij gevoegd, gij weet Prins, dat mijn jonge koning in Schotland is; dat zoo lang hij leeft, er voor mij geen ander koning der Franschen dan hij bestaan kan. Maar zoo God in zijnen ondoorgrondelijk raadsbesluit het geslacht van den *H. Lodewijk* verworpen had; wanneer ons vaderland op eene verkiesing, die door hetzelve niet bekrachtigd werd, moest terugkomen, en wanneer onze zeden den republikeinschen staat voor hetzelve onmogelijk maakten, dan, Prins, is er geen naam die aan Frankrijk roem beter voegt dan de uwe."

Deze brief is van den 7den September 1830 uit Lucern gedagteekend, kort nadat de heer *Chateaubriand* een gastvrij onthaal bij de hertogin van St. Leu had genoten; derhalve lang voor den Straatsburger aanslag en den dood van *Napoleon's* zoon. Men gelooft niet, dat de heer *Chateaubriand* een zoodanigen brief zou geschreven hebben van het oogenblik, dat *Napoleon's* regtstreeksche erfgenaam van het staatkundig tooneel was verdwenen.

De regterlijke commissie van onderzoek door het hof der pairs benoemd, is gisteren, onder het voorzitterschap van den heer *Pasquier*, vergaderd geweest om de instructie der zaak te ontwerpen. De reeds van het werk van *Laity*, afgewezen worden zijn volgens men dat tegen den drukker van het aangeklaagde werk een bevel verleend is, de overigen exemplaren overal opgehouden zijn, uitgegeven. Men denkt dat de zaak in een twee of drietal audientien van het hof der pairs zal afloopen.

— De kamer der pairs heeft de algemeene discussie over de renteverminderíng nog niet ten einde gebragt. In de zitting van gisteren spraken de heer *Keratry*, de graaf *Morbourg* en de hertog *van Gheiseul* tegen de reductie. De laatste besloot met het gezegde van *Aristides*, de maatregel mag nuttig zijn, maar hij is onregtvaardig; men moest denzelven derhalve, even als toenmaals te Athene, alleen daarom verwerpen. Heden dacht men dat de lijst der sprekers zou afgeloopen zijn en men tot de artikelen zoude overgaan. Aan de kamer werd voorts heden het budget van de ontvangsten voor 1839 aangeboden en door dezelve commissien van onderzoek voor de onderscheidene spoorwegen benoemd.

— De meeste leden van de kamer der gedeputeerden hebben reeds de hoofdstad verlaten, zoodat er slechts weinige overblijven, om de sluiting der zitting bij te wonen.

— Het *Journal des Débats* vermeldt, dat men over Engeland tijdingen heeft uit Vera Cruz tot den 5den Mei, op welk tijdstip de blokkade der Mexicaansche havens nog voortduurde. Men geloofde, zegt het genoemd blad, dat de kommandant *Bazoche* op den 15den het kasteel van St. Jean de Ulloa zou beginnen te bombarderen, wanneer het gouvernement der republiek alsdan nog geene redelijke voorstellen had gedaan.

— De maarschalk *Soult* is met de stoomboot *Meteore* den Teems naar Londen opgevaren en aldaar den 19den in zijn gehuurd hotel aangekomen. Men had te Douvres toebereidselen voor zijne ontvangst gemaakt, maar het getij verloopen zijnde, had hij, ofschoon zeeziek, verkozen naar Londen door te varen, liever dan ter hoogte van Douvres met eene boot aan land te komen.

— De inschrijving voor het gedenkstuk van *Molière* bedraagt thans ruim 35,000 fr.; daaronder is echter begrepen de opbrengst der buitengewone voorstelling in het *Théâtre Français* ter somme van 12,000 fr.

— De berigten uit Spanje houden weinig bijzonders. In een bijzonder schrijven uit Madrid van den 12den, wordt gemeld, dat de commissie die met het onderzoek van de voorstellen voor de sluiting eener leening belast is, een gunstig rapport op die welke door het huis *Laffitte* zijn gedaan, had uitgebragt. Gelijk reeds vroeger gezegd is zouden bij die voorstellen ook de belangen der oude schuldeischers niet uit het oog zijn verloren. Men dacht dat het ministerie alsnu mede wel besluiten zou om in die voorstellen te bewilligen, daar het geen betere tegen dezelve kon overstellen.

De cortes te Madrid waren thans aan het beraadslagen over de buitengewone oorlogscontributie.

De posten van Navarre en Arragon waren te Madrid wederom niet aangekomen; men dacht dat zij door de factieuxen waren aangehouden.

Van de noordelijke departementen wilde men te Madrid vernomen hebben, dat de gelederen der karlisten door desertie dagelijks werden verzwakt. *Munagorri* meende men dat tegen het laatst dezer maand zijne poging weder zou hervatten. De courant van *Onate* sprak dagelijks van de pogingen door dien chef gedaan, om de aanhangers van den *Carlos* te verdeelen.

De bende van zekeren *Ganda* was den 12den door de koninginschen geslagen, en een ander chef *J. Hillera* den ... gefusilleerd.

— De beurs is deze beide laatste dagen zeer flaauw geweest; de koers der binnenlandsche renten hield zich op dezelfde hoogte, doch de handel had weinig te beduiden. De spoorwegsactien van de wegen die reeds aangelegd worden, gingen ... teren aanmerkelijk achteruit, doch bleiden zich ... staande. Heden was er nog al eenige aanvraag ...

schuldbrieven. Men zeide dat het Spaansch gouvernement thans tot de aanneming der voorstellen van den heer *Laffitte* geneigd was. De notering was heden (23 *Junij*): 5 pCt. 110,75; 3 pCt. 80,25; Nap. r. 98,65; Sp. Ardoin 22⅝; Rom. L. 101½.

Duitschland.

FRANKFORT, den 22sten Junij.

Z. M. keizer *Nikolaas* zou, volgens een berigt uit Stockholm van den 12den, reeds weder dien dag, des avonds, de zweedsche hoofdstad verlaten; werwaarts Z. M. zich verder zou begeven, wordt niet berigt. Gedurende de paar dagen verblijfs van den keizer in Stockholm, had Hoogstdezelve onderscheidene ridderorden uitgedeeld aan de zweedsche ministers en andere aanzienlijke burgerlijke beambten en officieren. De loodsen die de stoomboot met welke de keizer gekomen is hebben binnengeloodst, hebben ieder 25 ducaten en eene zilveren medaille aan het lint der *St. Anna* orde van Hoogstdezelve bekomen.

— De oostenrijksche consul-generaal te Lubeck, graaf *von Kusewek*, heeft van Z. M. keizer *Nikolaas*, als een bijzonder blijk van Hoogstdeszelfs tevredenheid over den ijver waarmede hij de schipbreukelingen der afgebrande russische stoomboot *Nikolaas I* heeft bijgestaan, een kostbaren diamanten ring ten geschenke ontvangen.

— Uit Kopenhage schrijft men, dat de grootvorst troonopvolger aldaar den 24sten verwacht wordt. Hoogstdeszelfs verblijf aldaar zou 8 of 10 dagen duren. Er waren reeds sedert eenigen tijd op het Christiaansburger slot aanstalten voor de ontvangst van den grootvorst gemaakt; het meerendeel der festiviteiten welke gedurende zijn verblijf in Denemarken zullen plaats hebben, bestaan in het verrigten van militaire manoeuvres. Ter reede van Kopenhage is dezer dagen het russische fregat *Castor* aangekomen, welks bevelhebber in last heeft om aldaar tot nader bevel te blijven.

— Ten gevolge van de bekendmaking in het hanoversche regeringsdagblad, dat de weigering des konings, om op zijnen verjaardag eene bezending van de stad Hanover te ontvangen, niet de burgerij maar alleen het stedelijk bestuur gegolden had, heeft de burgerij besloten den burgemeester *Rumann* eene serenade te brengen. Dezelve echter het ongepaste daarvan voorgesteld en zulk een eerbewijs stellig van de hand gewezen hebbende, is besloten denzelven in de plaats daarvan eenen eerebokaal ten geschenke te geven.

De verwerping van het 2de artikel van het constitutie-ontwerp (over de regten en verpligtingen der onderdanen in het algemeen) is, naar men uit Hanover schrijft, van eene hevige discussie voorafgegaan. Gedurende deselve werd onder anderen door de leden der oppositie (ten aanzien eener bijvoeging door de commissie voorgesteld, maar door de eerste kamer verworpen) aangemerkt, dat men zich niet alleen moest handhaven tegenover de regering, maar ook tegenover eene aristocratische eerste kamer.

— Volgens de tot den 17den dezer uitgegeven bulletins, was de Keizer van Oostenrijk reeds weder aan de betere hand en zag men spoedig de algeheele herstelling van Z. M. te gemoet.

— Volgens een schrijven uit Weenen van den 16den, was het stellig bepaald, dat Z. D. prins *Metternich* in de eerste helft van Julij zijne reize naar Bohemen zou aanvaarden, om den keizer van Rusland en den koning van Pruissen in het bad te Töplitz zijne opwachting te maken. Van daar zou de prins zich naar den Johannisberg begeven, alwaar men verwachten kon, dat zich alsdan spoedig eene vereeniging van voorname invloedhebbende personen zou vormen. De jeugdige gemalin van den prins zou hem op zijne reis vergezellen.

— Bij circulaire van den napelschen minister van binnenlandsche zaken aan de gezamenlijke aartsbisschoppen en bisschoppen in het koningrijk gerigt, is op eene officiele wijze de zwangerschap van H. M. de Koningin aangekondigd en bevolen om gebeden voor eene gelukkige verlossing van Hoogstdezelve op te zenden.

Z. M. de Koning van Napels had zijne residentie verlaten, zonder dat men wist werwaarts Hoogstdezelve zich begeven had. — De prins *Johan* van Saksen was den 8sten naar Livorno vertrokken.

— Z. M. de koning van Saxen is van zijnen togt naar de kust van Dalmatie den 13den Junij te Triest terug gekeerd en is dien eigen dag van daar weder vertrokken, om de reis naar zijne Staten voort te zetten.

Nederlanden.

BREDA, den 25sten Junij.

Van gisteren wordt ons uit 's Gravenhage het volgende gemeld:

» Het heeft H. K. K. H. Mevrouw de Prinses *van Oranje* goedgunstig behaagd, op nederig verzoek van de Bestuurderessen voor het genootschap van moederlijke weldadigheid te Leeuwarden, den titel van Beschermster der gemelde maatschappij te aanvaarden, en dezelve met eene jaarlijksche gift van *f* 200 te ondersteunen, waarvan de Bestuurderessen door een' eigenhandigen brief van H. K. K. H. de toezegging mogten ontvangen.

» Ter gelegenheid van de behandeling van het vraagstuk der doelmatigheid en de mogelijkheid van den aanleg eener haven en van eene kom te Scheveningen, behoort men niet onvermeld te laten, dat men het opmaken en het ontwerpen van alle de plans en teekeningen dezer haven, welke te gelijk bestemd zal zijn tot de ontlasting van het water van Schie- en Delfland, aan den hoofdingenieur van den waterstaat *de Thomese* verschuldigd is. Reeds bijna zeven jaren is men in de gelegenheid geweest alle de plans tot dit stout ontwerp in verband staande, te zien, en hebben deskundigen de vernuftige en eenvoudige ontwerpen kunnen bewonderen, waardoor niet alleen alle schaduw van gevaar is geweken, maar waarbij tevens een middel wordt aangeboden, om het zwakste deel onzer duinen aan dien kant, te versterken. De volkomen goede uitslag van alle de door dezen ingenieur, gedurende zijne lange loopbaan (hij heeft onderanderen aan de werken van Katwijk deelgenomen), voltooide of ontworpen werken, waaronder wij slechts behoeven te rangschikken het uitmuntende kanaal van Voorne, hetwelk tot een zoo groot nut voor den handel van Rotterdam strekt, almede de voltooijing van den Zuidplas, doet geen oogenblik er aan twijfelen, dat de ontwerpen van den heer *de Thomese* met een goeden uitslag zullen worden bekroond.

» Gisteren avond is de huisvrouw van den mandenmaker *Schouten*, alhier, door de vroedvrouw *van der Duyn*, van drie welgeschapen kinderen verlost; twee derzelven waren van het vrouwelijke een van het mannelijke geslacht. Voor twee jaren is deze vrouw van een tweeling bevallen. Zij had reeds vijf kinderen, zoodat thans dit getal tot acht vermeerderd is. De moeder en de jonggeboren bevinden zich volmaakt wel. Het gezin verkeert in behoeftige omstandigheden."

— Men schrijft nog uit 's Gravenhage, dat Z. K. H. Prins *Frederik* eergisteren morgen de schilderij van den heer *C. Kruseman*, voorstellende het wonden van het paard van Z. K. H. den Prins *van Oranje* te Bautersem, is komen besigtigen, en aan den kunstenaar hoogstdeszelfs welgevallen betuigd heeft.

— Bij de algemeene kerkelijke vergadering der hervormde evangelische Luthersche kerk zijn door Z. M. bij voordragt benoemd: tot president, *J. A. Heiper Sasbrugger*, predikant te Amsterdam, tot vice-president, *T. C. C. Everts*, predikant te Enkhuizen; en tot secretaris *D. R. Uckerman*, predikant te Amsterdam.

— Naar men verneemt, heeft Z. M. dezer dagen een besluit genomen bij hetwelk veranderingen der militiekantons in dit gewest worden vastgesteld.

— Ingevolge eene bekendmaking van Z. Exc. den heere minister van finantien van den 22sten dezer, hebben de middelprijzen der inlandsche granen, op de bepaalde regelings-markten, over het tijdvak van den 20sten mei tot en met den 19den junij 1838, bedragen per mud als volgt: tarwe, *f* 9-16; rogge *f* [illegible]; boekweit *f* 5-12½; gerst *f* 3-89; haver *f* 2-53; ongepelde spelt *f* 3-04; zoodat gedurende de maand julij de regten op den *invoer* van de navolgende graansoorten zullen bedragen: tarwe en gepelde spelt *f* 0-25; rogge *f* 0-15; boekweit *f* 0-50; gerst en mout *f* 0-75; haver *f* 0-75; ongespelde spelt *f* 0-50; — en op den *uitvoer*: tarwe en gepelde spelt *f* 0-50; rogge *f* 0-30; terwijl de overige van *uitgaande* regten blijven vrijgesteld.

— De assises in de provincie Zuid-Holland, 2de kwartaal, wier zittingen in vele opzigten belangrijk waren, zijn laatstleden Vrijdag gesloten geworden. Blijkens een bevelschrift van Z. Exc. den minister van justitie, zullen de zittingen van het 3de kwartaal geopend worden op Maandag den 6den Augustus aanstaande, onder praesidium van den weledel gestr. heer *van der Burgh*. Deze zijn de laatste assises welke volgens de nog [illegible] fransche wet zullen worden gehouden. Het aantal [illegible] welke gedurende het aanstaande quartaal voor deze regtbank zullen moeten dienen, zal niet minder bedragen dan die welke in het afgeloopen 2de quartaal voor dezelve behandeld zijn, en waarvan wij meerendeels min of meer breedvoerig verslag hebben gegeven.

— Den 19den dezer heeft de hoogleeraar in de regtsgeleerdheid, Mr. *F. de Greve*, zijne waardigheid van rector magnificus aan 's Rijks athenaeum te Franeker overgedragen aan zijnen ambtgenoot, den hooggeleerden heer *S. Ens*, met het houden eener plegtige redevoering: *over* Jonas David Meijer, *als regtsgeleerde, en over zijne uitstekende verdiensten ten aanzien van het vaderland, de regtsgeleerdheid en de wetenschap der wetgeving.*

— Naar men verneemt is aan onzen kundigen en verdienstelijken landgenoot, den heere *J. G. Merkes*, eersten kapitein ingenieur bij de brigade genie te velde, thans in commissie te 's Bosch, eene nieuwe onderscheiding te beurt gevallen. In eene op laatstleden Vrijdag te Utrecht gehoudene algemeene jaarlijksche vergadering van het Provinciaal Utrechtsch genootschap is namelijk met algemeene stemmen de gouden eereprijs toegewezen aan zijne verhandeling ter beantwoording van de uitgeschrevene prijsvraag: » welke doelmatige veranderingen zouden kunnen gemaakt en in werking gebragt worden, zoowel ten opzigte der bomvrije en niet bomvrije magazijnen, als ten opzigte van het vaatwerk of de kisten, waarin het buskruid tot nu toe vervoerd en bewaard wordt."

— Zr. Ms. stoomschip *Phoenix*, kommandant overste *Lejeune*, is den 20sten dezer van Londen ter reede van Hellevoetsluis teruggekomen.

De hertog van Saxen-Coburg met zijne beide zonen en de prins van Leiningen, zijn zaturdag morgen van Brussel over Ostende naar Londen vertrokken.

— De belgische gezant *van de Weijer* zou gisteren weder naar Londen terugkeeren.

— De voor het kamp van [illegible] hebben hetzelve [illegible] gemaakt. De generaals [illegible], *Malherbe*, *van den Broek* en *Marneffe* voeren er het bevel.

— Uit Gent wordt gemeld, dat de inwijding van den spoorweg van Gent naar Ostende in de eerste dagen van de maand Augustus zal plaats hebben.

— In de kolenmijn *de l'Esperance*, nabij Sereing, heeft dezer dagen wederom een verschrikkelijk ongeluk plaats gehad, door eene ontvlamming van het gas of het zoogenaamd *feu grisou*, waardoor niet minder dan vijftig tot vijf en vijftig werklieden het leven zouden verloren hebben, terwijl het getal der gekwetsten op omstreeks elf geschat werd. Het ongeluk had plaats op het oogenblik dat het avondwerk zou beginnen. Al de werklieden waren in den

mijngang nog niet afgedaald, toen de meesterknecht, die als naar gewoonte het laatst naar beneden ging, eenen dikken rook ontwaarde. Vermoedende wat er plaats had, stelde hij alle middelen in het werk om de werklieden te redden, maar reeds was het te laat; een groot getal hunner werden dood, andere gekwetst of verbrand, naar boven gebragt. De oorzaak van het ongeluk was onbekend; het werktuig strekkende om versche lucht in de mijn te brengen, had niet opgehouden te werken; men veronderstelde alzoo, dat eene onvoorzigtigheid, waarvan de bewerker het eerste slagtoffer geweest was, de oorzaak van dit droevig ongeluk is geweest.

— Ter Antwerpsche beurs van Zaturdag ll. waren genoteerd: Belg. 101⅝; O. Met. 106¾; Sp. Ardoin 21; Nap. r. 93½; Rom. L. 101¾; Certif. te Antw. 100; Braz. 80. — Wisselk. op Amst. ½ pCt. v. pap. en kont.; op Rott. ½ pCt. v. pap. — Gisteren werden de Ardoins te Antwerpen verhandeld tegen 21 3/16, ¼, 5/16.

Uit de Londensche tijdingen tot eergisteren loopende, blijkt dat de maarschalk *Soult* ll. dingsdag en de hertog *van Nemours* vrijdag in den namiddag te Londen aangekomen, en met alle eerbewijzen ontvangen zijn. Dagelijks hebben er ten hove receptien plaats en worden er concerten en repetitien gehouden, waarop zich de grootste muzikale talenten laten hooren, zoo als *Grisi*, *Rubini*, *Tamburini*, *Lablache* enz. Vrijdag avond was een zoodanig concert op het nieuw paleis onder anderen door den hertog *van Nemours* bijgewoond. Deze prins heeft, naar men zegt, 30,000 franken betaald voor de huur der vertrekken, die hij gedurende zijn kortstondig verblijf te Londen bewonen zal. — Bij de ministers en de gewone en buitengewone gezanten hadden reeds druk diners en bals plaats.

— De baron *van der Capellen* heeft met mevrouw zijne echtgenoot een bezoek bij de hertogin *van Kent* afgelegd. — Naar verzekerd werd, was de Koningin-weduwe voornemens om tegen het najaar voor een geruimen tijd naar Malta te vertrekken, ter herstelling harer gezondheid.

— De beide parlements-huizen hebben in de laatste dagen hunne werkzaamheden trachten te bespoedigen om met dezelven voor het krooningsfeest in gereedheid te zijn; dit schijnt echter aan dezelven niet gelukt te zijn, daar beide de huizen den dag na de krooning besloten hebben hunne werkzaamheden te hervatten. — Vrijdag avond is in het Lagerhuis eene petitie van Liverpoolsche handelaars ter sprake gekomen, die zich beklagen over nadeelen den britschen handel door de blokkade der mexicaansche kusten door de franschen aangedaan wordende, en aan de regering om bescherming vragen. Door Lord *Melbourne* werd verklaard dat de regering dit onderwerp in aanmerking zoude nemen. — In het Lagerhuis heeft den 21sten eene langdurige discussie plaats gehad over het nemen van de *Vixen* door de Russen op de Circassische kust. Door sir *Stratford Canning* werd voorgesteld om eene commissie met het onderzoek van de daarbij plaats gehad hebbende omstandigheden te belasten; met eene meerderheid van 16 stemmen werd dit voorstel echter verworpen. In dezelfde zitting werd voor de eerstemaal gelezen een bill, waarbij wordt voorgesteld om Zuid-Australie tot eene britsche provincie te verklaren.

— Berigten uit New-York tot den 2den dezer, houden, dat in den nacht van 29 op 30 Mei de stoomboot *sir Robert Peel*, die op de St. Laurentsrivier, nabij Clayton, lag, door gewapenden overvallen en in brand gestoken is. [illegible] werpen de schuld hiervan [illegible] — Lord *Durham* bevond zich den 27sten Mei voor Quebec.

Bij 's Konings besluit van 16 Mei jl. is onder andere benoemingen ook die gedaan van Mr. T. C. DE BORDES tot procureur generaal bij den Hoogen Raad. Daar deze thans nog lid is der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, en de procureur generaal zijne regterlijke functien met den 1sten October aanstaande zal aanvangen, rijst de vraag op, of ZHEG. tevens lid der Tweede Kamer blijven kan, dan wel of hij moet aftreden, als begrepen in de uitsluiting, welke art. 9 der wet op de regterlijke organisatie (*officiele uitgave*) uitspreekt *tegen de leden van den Hoogen Raad*. Daar de beantwoording dier vraag zuiver regtskundig is, en noodwendig eene gelijke beantwoording na zich sleept: of de procureurs-generaal bij de provinciale hoven tevens uitgesloten zijn van het lidmaatschap van de provinciale Staten; zoo hebben wij het tot een opzettelijk onderwerp van overweging gemaakt. Wij zijn tot het resultaat gekomen, dat de procureur-generaal en verdere ambtenaren van het openbaar ministerie geenszins begrepen zijn onder de uitsluiting bij art. 9 bepaald. Immers art. 1 en 2 der wet op de regt. org. spreken van de regtbanken en van de kennisneming en beslissing van de geschillen, aan hunne regtsmagt onderworpen; terwijl bij art. 3—6 de werkzaamheden van het openbaar ministerie *bij* de regterlijke kollegien werden bepaald. De zwarigheid zou kunnen ontstaan omdat bij artikel 8 aan *de leden van de regterlijke magt* de uitoefening van bezoldigde betrekkingen, enz. wordt verboden, en alleen daarvan uitgezonderd de regters plaatsvervangers, welke beperking van *leden der regterlijke magt* wederom voorkomt in art. 16 der gemelde wet. Het is echter duidelijk dat hier die woorden *leden der regterlijke magt* in eenen algemeenen zin moetende verstaan worden, geenszins moeten worden gelijk gesteld met de woorden *leden*, waarin het in een specialen zin voorkomt in art. 9 en desgelijks in art. 15 der gemelde wet. Immers worden in het laatste artikel, de *leden* van den Hoogen Raad, geenszins vermengd met het openbaar ministerie bij denzelven, maar daarbij worden *de ambtenaren van het openbaar ministerie* afzonderlijk gemeld, terwijl uit de bepalingen van artikel 10 duidelijk wordt, dat onder dit woord *leden* geenszins daar, evenmin als in art. 9, het openbaar ministerie begrepen is. Dit zal nog overtuigender blijken als wij ons herinneren dat aangaande die betrekking van het openbaar ministerie, de minister van justitie bij de verdediging der wet op de regterlijke organisatie op 10 April 1827 *in terminis* zeide: » Het openbaar ministerie *beslist* niets; het zorgt alleen voor de belangen der regering en de behoorlijke toepassing en opvolging der wetten, door de juiste ontwikkeling der beginselen, welke daarmede in verband staan, en door in dien zin zijne requisitoren te doen of conclusien te nemen, welke nogtans den regter, die geheel onafhankelijk blijft, tot niets verbinden. Het openbaar ministerie is dus niet eene eigenlijk gezegde regterlijke autoriteit, maar de tolk, de zaakwaarnemer der hooge regering: het is eene van het eigenlijk gezegde regterambt geheel afgescheiden magistratuur, verpligt om, ten nutte der algemeene burgerlijke en maatschappelijke gemeenschap, te zorgen, dat hare belangen en regten niet verachterd, en daaromtrent niets verzuimd wordt.” En in des ministers rede bij de verdediging der wet van 28 April 1835 heeft men dit onderscheid tegenover de *leden* ten stelligste vermeld (*zie, Verslag der handelingen* enz. bij LAGEMANS, pag. 474). En hiermede komt dan ook geheel overeen, hetgeen de Hooge Regering in hare *memorie van antwoorden* op de aanmerkingen der leden van de Tweede Kamer (1826–27: nº. 8 B) op deze wet mededeelde: » dat het (om reden der voorschriften van art. 177 der grondwet) ten hoogste onvoegzaam zoude zijn, dat dezelfde persoon te gelijkertijd kon lid zijn van het kollegie, dat het verlof tot den regts-ingang verleent, en van dat hetwelk over de zaak zelve *uitspraak moet doen*, en hoezeer in zoodanig geval de regter zich in een der beide kollegien zoude kunnen wraken, zóó is het echter in eene materie van dien teederen aard onvoegzaam voorgekomen, dat die beide hoedanigheden in een en denzelfden persoon zouden kunnen worden vereenigd.” Men ziet dat de regering hier den regter op het oog heeft, die in beide kollegien uitspraak zou doen. En wij vinden dit nader aangeduid, omdat de regering een wijl verder dus voortgaat: » De uitsluiting, welke in het ontwerp van 1820 zeer uitgebreid was en *alle* regters betrof, is echter bij de tegenwoordige wet uitermate ingekort, en slechts tot zoodanigen beperkt, welke, zonder de waardigheid des regterambts te kwetsen, niet te gelijkertijd tot het lidmaatschap in de Staten-Generaal of Provinciaal zouden worden toegelaten.” — Die onderscheiding tusschen de regterlijke kollegien en het openbaar ministerie bij dezelve is geenszins willekeurig; zij strookt integendeel met de grondwet; immers art. 166 zegt *dat de regterlijke magt alleen geoefend wordt door regtbanken*; en art. 175 en 176 bepaalt voor den Hooge Raad, wat *leden* zijn en *hoe* zij benoemd worden. De slotbepaling van art. 176 meldt uitdrukkelijk, dat de Koning den president benoemt *uit de leden*, en de directe aanstelling heeft van den procureur-generaal. Zoo spreekt art. 185 van de zamenstelling der provinciale hoven der criminele en civile regtbanken, van derzelver benaming, *magt* en regtsgebied, en van *het gezag* der procureurs-generaal, enz. De onderscheidenheid van het wezen is dus niet uit de lucht gegrepen, maar op de wet gegrond, en daar de wet nergens uitdrukkelijk die uitsluiting in algemeene bewoordingen heeft uitgesproken, maar die integendeel heeft gespecificeerd in art. 9 der wet op de regt. org. en die bepaald tot de *leden* der regterlijke kollegien aldaar vermeld, zoo gelooven wij dat het openbaar ministerie geenszins daaronder moet begrepen worden, maar wel degelijk grondwettiglijk zitting hebben kan in de Staten Generaal. Het zal bij eene gewone aftreding van Mr. T. C. DE BORDES in 1840 door de Staten van Holland dus eerst behoeven uitgemaakt te worden, of Z. H. E. G. herkozen zal worden; eene buitengewone aftreding ten gevolge zijner benoeming tot Procureur-Generaal bij den Hoogen Raad houden wij voor strijdig met de voorschriften der grondwet; ten zij Mr. T. C. DE BORDES zulks uit eigen beweging zoude verlangen.

BRIEVEN

OVER VADERLANDSCHE EN GEWESTELIJKE BELANGEN.

IV.

Op grond van de uitkomsten, welke de voorstellers der maatschappij voor de *zijdeteelt* van hunne onderzoekingen hadden verkregen, vermeenden zij te mogen besluiten dat:

» de *zijdeteelt* de uitbreiding van den landbouw zoude bevorderen, zonder eenigen tak van volksvlijt te benadeelen, zonder den landbouwer van zijnen kostbaren tijd te berooven; dat zij het middel konde worden om ledige handen arbeid te verschaffen, woeste gronden in vruchtbare streken te herscheppen, aan den handel en het fabrijkwezen in ons vaderland eene nieuwe uitbreiding te schenken en belangrijke sommen, welke nu jaarlijks tot aankoop dezer grondstof naar vreemden worden uitgevoerd, tot bevordering van inlandsche welvaart aan te wenden.”

De bedoelde heeren, bezield door de zucht om de welbegrepen belangen van het gewest hunner inwoning bevorderlijk te zijn, en daarmede ook de welvaart van het algemeen te schragen, vereenigden zich alsnu meer bepaaldelijk met het doel om deswege eenige voorstellen te doen. Daarbij gingen zij uit van het beginsel, dat aan de oprigting eener maatschappij voor de zijdeteelt in dit gewest een geheel ander karakter moest worden gegeven, dan aan soortgelijke inrigtingen, vroeger beproefd in de voormalige zuidelijke gewesten van het koningrijk. Hier moest zij een nationaal een algemeen bedrijf worden, iets dat in den aanvang meer naar eene winstgevende boomteelt, dan naar een anderen tak van nijverheid geleek; want de aanmoediging van den landbouw, en die der ontginning van ongebruikte gronden, stond hier op den voorgrond. Het eerste hoofddoel dat men moest zoe-

ken te bereiken, was de opmerkzaamheid der landbouwers (zelfs de geringste niet uitgezonderd) te trekken op de voordeelen die de aankweeking van den witten moerbeziënboom, beloofde, welker bladeren zij even zoo zouden kunnen ter markt brengen en verkoopen, als andere boom- of landvruchten. Vond dit een gereeden ingang, dan ook zoude als van zelf de aandacht gevestigd worden op het partij trekken van al de gronden, niet alleen om en in de nabijheid der woningen, maar ook van den meer verwijderden en nu woest liggenden bodem. Immers, de landbouwer, omtrent de voordeelen die hij trekken kon ingelicht, zou dan zeer spoedig inzien, dat, hetgeen hem nu dikwerf van het planten van schaarhout terughoudt, namelijk dat de interessen daarvan slechts om de vier of vijf jaren te innen zijn, hier eenmaal geplant en opgekweekt, *jaarlijks* en zonder de moeite van kappen en vellen, en zware vervoeren, rentgevende waren, terwijl de daartoe vereischte werkzaamheden, namelijk het plukken der bladen enz., door kinderen konde verrigt worden.

De zijdeteelt moest alzoo in haar beginsel een nieuwe tak van landbouw worden, en strekken om de welvaart van de landbouwende klasse, zonder opoffering van kapitalen, en langs eenen zeer eenvoudigen weg, te bevorderen. Dit maakte alzoo den grondslag uit, om deze industrie, even en op dezelfde wijze te vestigen, als zulks in haar moederland plaats heeft, alwaar de groote etablissementen slechts voorname werkplaatsen zijn voor de opkooping en verdere bearbeiding van de grondstoffen, die door duizenden kleine landbouwers dáár worden te koop gebragt. En om het wezenlijke doel der verdienstelijke oprigters in een nog helderder daglicht te plaatsen, dan geloof ik hetzelve niet beter te kunnen voorstellen dan het te vergelijken bij den *boter- en kaashandel* in het noordelijk gedeelte van ons rijk. Ook dáár vloeijen de grondstoffen uit duizenden kleine kanalen in verschillende verzamelpunten bijeen en hopen zich van de kleinere markten tot groote markten op, om eindelijk een hoofdtak van grooten handel te worden.

Dit denkbeeld was grootsch, en doet eer aan het vernuft en het karakter der mannen, die door hunne betrekkingen in de maatschappij, en door hun vermogen, reeds aanspraak hadden op de achting en onderscheiding hunner mede-ingezetenen. De grondslagen van het plan der maatschappij waren dan ook in overeenstemming met deze inzigten, welke door een besluit van de heeren gedeputeerde staten van deze provincie voor goed erkend en toegejuicht werden. Om nu bij het ten uitvoer leggen niet van het bepaalde doel af te wijken, zoo werd al dadelijk als noodzakelijk geacht om het grootst mogelijk aantal ingezetenen aan deze onderneming te verbinden, daardoor de belangstelling te vermeerderen, de aanplantingen uit te breiden en de invoering dezer nieuwe zaak, door alle gedeelten der provincie eenen vasten steun te verschaffen. Wel beschouwd was dat ook het eenige middel om tot den gewenschten uitslag te komen.

Van andere dan deze beginselen uitgaande, en de zaak alreeds dadelijk van eene meer industriële zijde voordragende, zoude de voorloopige commissie, uit haar eigen vermogen, in staat zijn geweest om het maatschappelijke kapitaal, benoodigd, voor eene *normale inrigting*, het aankoopen van vaste goederen en het daarstellen eener rigtige administratie, bijeen te brengen. In dit geval miste men echter het voorgestelde doel; want de invoering der *zijdeteelt* moest noch kon een monopolie van eenige weinige rijke kapitalisten en grondbezitters worden. De ondervinding, toch in ons rijk reeds opgezameld, had genoegzaam bewezen, dat al verkreeg men daardoor ook goede uitkomsten — dat nog te bewijzen stond — deze meer in het voordeel van de enkele deelhebbers waren, en de zaak alsdan nimmer van *algemeen belang* konde worden. Van dáár, dat men voor het benoodigde kapitaal van 26000 gulden voor de eerste instelling bij voorkeur 360 aandeelhouders wenschte te verkrijgen. Deze, belang in de zaak stellende, zouden alzoo alles aanwenden om in- en bij de plaatsen hunner inwoning het aankweeken en planten van den witten moerbeziënboom aan te moedigen. Hoe meer boomen, des te meer voedsel; terwijl bij het toenemen van dezen voorraad ook de teelt der zijdewormen bevorderd wordt, en op dezelfde wijze de hoeveelheden voort te brengen zijde moeten aangroeijen.

De pogingen der voorloopige commissie tot het verkrijgen van het benoodigde aantal deelhebbers, schijnen met eenen goeden uitslag te zullen bekroond worden, daar er zich reeds een groot getal deelnemers heeft opgedaan, waaronder vele aanzienlijke personen zoowel binnen als buiten het gewest. Hiermede zijn Z. K. H. de prins *van Oranje*, Z. E. de Minister van Binnenlandsche zaken, Z. E. de Heer Generaal Baron *Chassé* en anderen voorgegaan. Opmerkelijk is het, dat ook eenige van de voornaamste geestelijken als deelhebbers zijn opgetreden, om dezen nieuwen tak van stoffelijke welvaart naar vermogen te helpen bevorderen. Dit belooft veel goeds, en is een bewijs te meer, van den voortgang welken dit gewest in de beide laatste jaren gemaakt heeft tot eene gewenschte te zamenwerking — iets dat ik niet onopgemerkt mogt laten voorbijgaan. Intusschen blijft het van het hoogste belang, dat degenen die reeds deel genomen hebben aan de pogingen en voorloopige werkzaamheden der commissie, nu van hunne zijde gepaste middelen aanwenden tot uitgebreidere deelneming; terwijl het tevens wenschelijk is, dat de gemeente-besturen worden ingelicht omtrent de voordeelen welke de ontwikkeling van dezen nieuwen tak van welvaart belooft, zoowel voor de gemeenten in het algemeen, als voor de deelnemende personen in het bijzonder.

De voorloopige bepalingen ten aanzien van het benoodigde kapitaal, zijn opgemaakt en berekend voor eene *normaal inrigting*, welke reeds gedeeltelijk bestaat te St. Michiels Gestel, bij 's Hertogenbosch en welke het eigendom der maatschappij zal worden, zoodra dat kapitaal bijeen en de statuten door Z. M. zullen zijn goedgekeurd en bekrachtigd. Deze normaal inrigting zoude dus, zoo lang zij alleen en op zich zelve staat, de markt worden, voor het moerbezien-blad, dat op eenige der voornaamste punten der cultuur, bijeen verzameld en opgekocht, aldaar zich zoude vereenigen. Bij het uitbreiden der aanplantingen zouden de inrigtingen voor de teelt en opvoeding der zijdewormen, de haspel- spin- en weverijen zich als van zelven vermenigvuldigen en langs dezen weg eindelijk de *zijdeteelt* even zoo toenemen en in het groot en klein gedreven worden, als de vlas-bouw, behalve dat het eerste met minder moeite, minder handen arbeid, en met minder gevaar voor verlies, kan bedreven worden.

Op grond van deze beschikkingen, zegt de voorloopige commissie, in haren rondgaanden brief:

» Niet alleen is het doel der Maatschappij om op door haar aan te koopen gronden den *Witten Moerbezieboom* aan te kweeken, *Zijdewormen* op te voeden en alles te doen wat de invoering der *Zijdeteelt* in het Vaderland kan bevorderlijk zijn en aldus door aankoop van vaste Goederen en eene rigtige Administratie, de belangen der deelgenooten te verzekeren, terwijl de man welken zij het Bestuur der werkzaamheden wenscht op te dragen, in eene door ondervinding verkregene kennis volkomen aan hunne wenschen beantwoordt maar bovendien zal de Maatschappij aan ieder bijzonder persoon, welke *Witte Moerbezieboomen* zoude willen aanplanten en *Zijde telen*, die boomen tot vastgestelde billijke prijzen verschaffen en verder alle zoodanige inlichtingen en onderwijzingen doen geven, als slechts zouden verlangd worden, ten einde niet, door eene kwalijk aangelegde of verkeerde behandeling, de goede zaak benadeeld worde."

Ofschoon het nu om doel en strekking te wenschen is, dat het eerst benoodigde kapitaal grootendeels door de inwoners van den landelijken stand in dit gewest worden bijeengebragt, zoo is het echter niet minder wenschelijk — zoodra men deze zaak van eene industriele zijde beschouwt, en dus in een meer algemeen belang overziet, — dat de edele pogingen der heeren jonkhr. *Martini van Ouwerkerk*, *van der Heken Pasteel*, en *Diepen*, ook bij de bewoners der overige gewesten, eenen magtigen steun mogen vinden. Bij een te beperkt kapitaal, zoude men zich slechts tot het normaal etablissement moeten beperken, en dan wierd het tweeledige doel *der maatschappij* voorzeker niet bereikt. Wat meer is, de gelegenheid, om de belangen, der verschillende gewesten tot één en hetzelfde oogmerk — de kracht en hulpbronnen van den staat te vergrooten, — nauwer te zamen te strengelen, zoude nutteloos voorbijgaan. Zoodra de zijdeteelt, werkelijk en op de hierboven aangeduide wijze wortel gevat heeft, zoo zullen de voordeelen, daaraan verknocht als van zelven in het oog vallen, terwijl hare verdere uitbreiding zal af hangen van de *meerdere of mindere* belangstelling van alle onze landgenooten.

L. Y. Φ. P.

MAGAZIJN IN KEULEN,

Marktfort, N°. 31.

G. Prosch, uit *Tyrol*,

is alhier gearriveerd met een volkomen assortiment van Heeren en Dames Tyroler Glacé en Wasleeren Handschoenen, dito voor Kinderen; Gemsleeren Rij- en Onderbroeken, Borstrokken, Bretels, en meer andere tot dit vak behoorende artikelen.

Logeert: *Hotel des Pays-Bas*, voor 8 dagen.

BEKENDMAKING.

Burgemeester en Wethouders der Stad *Zierikzee*, Provincie *Zeeland*, maken bekend, dat zij genegen zijn om uit de hand te Verkoopen, eene partij van **100** stuks goede, bruikbare LANTARENS, met derzelver LAMPEN en IJzeren Hang-Beugels compleet, dienstig voor de Straatverlichting, en roepen bij deze de daarin gading hebbenden op, om zich ten spoedigste, immers binnen eene maand na heden, ter Bezigtiging en Koop bij den Burgemeester aan te melden.

Zierikzee, den 22. Junij 1838.

Burgemeester en Wethouders voorn.
DE CRANE vt.
Ter ordonnantie van dezelven,
De Stads-Secretaris,
W. J. D. KROEF.

BERIGT.

De Ondergeteekende heeft de eer aan de Inteekenaars op het

ALBUM VOOR DE AARDRIJKSKUNDE,

te berigten, dat de tweede Aflevering van dit Werk, bevattende de natuurkundige, geschiedkundige en plaatselijke beschrijving der provincie *Noord-Holland*, begeleid van eene Kaart en Vignetten, naar de natuur geteekend, ter perse ligt.

In aanmerking genomen het gunstig onthaal, hetwelk aan deze uitgave is mogen te beurt vallen, hetgeen voor de nuttigheid van dezen arbeid schijnt te pleiten, zal de Inteekening den 1. Julij aanstaande volkomen gesloten worden. Na dezen tijd zal iedere vorige aflevering op 1 Gulden [illegible] de nog uit te geven afleveringen [illegible] inteekenings-prijs, zijnde 90 Cents, [illegible] zullen zijn. De schrijver mag bij deze gelegenheid niet verzuimen om aan de talrijke Inteekenaars en [illegible] hoog aanzienlijken, welke het *Album voor de Aardrijkskunde* reeds telt, zijnen opregten dank te betuigen, en blijft de goede ontvangst van deze geheel nationale onderneming verder aan het welwillend publiek aanbevelen.

Men kan inteekenen en inzage nemen van de 1e Aflevering de Provincie *Zuid-Holland* bevattende, bij den Schrijver, op het Bureau van het *Journal de la Haye*, alsmede bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren in het Rijk.

P. J. MENDEL.

Te Breda, bij BROESE en COMP. Boekdrukkers en Boekverkoopers